

Prof. Dr. Koray DEMİR
Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

ŞİRKETLER HUKUKU

2. BASI

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2025

Şubat 2025

ISBN: 978-625-5957-19-1

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılmaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Ayça, Meriç ve Tuna'ya

İKİNCİ BASIYA ÖNSÖZ

Huzurdaki çalışmanın ilk basısı Şubat 2023 tarihinde Lykeion Yayıncılık tarafından yapılmıştı. Aradan geçen iki senelik süre zarfında kıymetli okuyucuların teveccühü sayesinde ilk bası tükendi ve bu ikinci basıyı yapmak imkânı hâsıl oldu. Bu ikinci basıya ev sahipliği yapmayı kabul ettiği için Filiz Kitabevi'ne teşekkür ederim.

Bu basıda çalışma gözden geçirilerek kısmen de olsa genişletildi; aradan geçen sürede Kanun'da gerçekleştirilen esaslı değişikliklere yer verilerek güncellendi. Huzurdaki çalışmanın ortaya çıkış amacı, şirketler hukukunun Kanun değişse de değişmeyecek özünü vermeye çalışmaktan ibaretti. Bu basıda da aynı amacın korunmasına gayret gösterildi.

Yine bu basıda ilk basıda gözden kaçan yazım hatalarını düzeltebilmek imkânını yakaladım. İlk basının önsözünde belirttiğim üzere, huzurdaki çalışma on seneyi aşan bir sürede ortaya çıkan ders notlarından yola çıkılarak hazırlanmıştı. O nedenle örneğin kooperatiflerin kuruluşu ile ilgili aktarımlarda ufak bir kanun değişikliğinin atlandığına araştırma görevlimiz Sayın *Gülnehal Dündar*'ın dikkatli okumaları sayesinde ittila etmiş bulundum. Yine bu basıda, kıymetli Hocam Sayın *Prof. Dr. Abuzer Kendigelen*'in anonim şirketlerin kuruluşu bahsinde yapılan açıklamalarda dikkatimi çektiği hususlar dolayısıyla da düzeltme ve eklemeler yapmak imkânını buldum. Kendilerine bu vesile ile de teşekkürlerimi sunarım.

İlk basının önsözünden de görülebileceği üzere, huzurdaki çalışma bir ders kitabı mantığıyla, on dört haftalık ders programı dikkate alınarak hazırlanmıştı. Bu basıda da kitabın bu yapısının korunmasına dikkat edildi.

Bu haliyle ikinci basının da okuyucuya ve ilgisine faydalı olmasını temenni ederim. Önceki basıda olduğu gibi bu basıyı da kıymetli eşim *Ayça* ve biricik kızlarım *Meriç* ve *Tuna*'ya armağan etmek isterim. Ancak onların da müsaadesiyle bu basıyı, Bern Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki yüksek lisans eğitimime başlama (kendi deyimimle) "sebe" olan ve benim deyimimle (annem, babam, kız kardeşlerim ve ailemle birlikte) bugünlere varmama vesile olmuş rahmetli dayım *Abdullah Ertunç*'a ithaf etmek isterim. Aynı şekilde geçen yılın son ayında kaybettiğim kıymetli dostum *Alan Kovacevic*'i de önsözde anmak isterim. *Alan* da yüksek lisans ve doktora sunduğu dostluğu ile bana "devam etmek" yönünde çok büyük destek olmuştu. Her ikisinin de ruhları şad olsun.

Koray Demir/Beykoz, Şubat 2025

ÖNSÖZ

Şirketler hukuku dersini ilk olarak 2010 yılında, o dönem görevli olduğum üniversitede muhasebe bölümü öğrencileri ile işlemiştim. Aslında şirketler hukukunun muhasebe yönüne yüksek lisans eğitimim dolayısıyla bir şekilde aşınaydım. Ancak henüz ilk deneyiminin muhasebe bölümü öğrencileri ile olması *Karayalçın* ve *Tekinalp* gibi kıymetli hocalarımızın bilanço hukuku, muhasebe hukuku alanlarında eser ortaya koymak ihtiyacı hissetmiş olmalarının nedenlerini daha iyi idrak etmeme vesile olmuştur. Esasen şirketler hukuku demek bir açıdan muhasebe hukuku demektir. Çünkü Türk Ticaret Kanunu'nun ikinci kitabını teşkil eden şirketler hukukuna dönük beş yüz maddeyi aşkın düzenlemenin sadece az bir kısmı temel muhasebe bilgisinden mahrum bir şekilde uygulanabilecek niteliktedir. Yine aynı cihetle, huzurdaki çalışmada, bir muhasebeci kadar olmasa da ve muhasebecilerin affına sığınarak, kendi anladığımız kadarıyla şirketler hukukunun muhasebe yönüne de değinilmeye çalışılmıştır. Belki de elde mevcut bu çalışmanın önceki çalışmalardan bir temel farkı bu yöndedir.

Aradan geçen on iki senede şirketler hukuku dersini, kimi zaman aynı dönemde “regüler”, “irregüler”, yaz okulu ve servis dersi gibi vesilelerle dört defa işlemek zorunda kaldığım olmuştur. Ancak bu yoğun ders aşamasının daha sonradan bende bıraktıkları nispeten geniş sayılabilecek ve her derste öğrenci sorularıyla genişlemeye devam eden bir ders notu birikimi olmuştur. Nitekim huzurdaki çalışma da ağırlıklı olarak bu ders notlarından yola çıkılarak hazırlanmıştır; dipnotların seyrekliği dikkatli okuyucunun gözünden kaçmayacaktır, bunun sebebi de esasen yukarıda belirttiğim “ders notundan ikmal” yönteminden kaynaklanmaktadır. Yine de dipnotların seyrekliği sorunu hemen her başlık altında o başlığın oluşturulmasında faydalanılan temel bibliyografyanın verilmesi suretiyle giderilmeye çalışılmıştır.

Huzurdaki çalışmanın amacı şirketler hukukunun lisans eğitimi sırasında kanun değişse de değişmeyeceği farz olunan temellerinin sunulmasıdır. Bu çerçevede çalışma, şirketler hukuku dersi için eğitim-öğretim planlarında belirlenen yaklaşık elli altı saatlik ders süresi göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Esasen anılan süre şirketler hukuku gibi bir materyalin bihakkın öğrenciye sunulması için kâfi gelmemektedir. Bu nedenle çoğu meslektaşımız derslerde uygulamadaki önemine binaen anonim şirket bahsine ağırlık vermektedir. Lakin ben şimdiye kadar kendi derslerimde, gerekirse anonim şirketten “kısmak” zorunda kalsam da, ilk altı haftayı her birine birer hafta düşecek şekilde ve sırasıyla temel ilke ve kavramlar, adi şirket,

VIII

kollektif, komandit, paylı komandit ve kooperatif konularına ayırmakta, sonrasında altı hafta kadar anonim şirket anlatmakta, son iki haftayı da limited şirket ile şirketler topluluğu konularına ayırmaya gayret göstermekteyim. Huzurdaki çalışma da anılan planı takip etmekte ve bu yönüyle de önceki çalışmalardan bir nebze de olsa ayrılmaktadır.

Bu noktada meraklı okuyucu neden uygulaması bu denli az şirket türlerine yine de bir hafta vakit ayırdığını, neden anlatımda bu sıranın tercih edildiğini sorabilir. Esasen bu iki sorunun da kendimizce şu cevapları bulunmaktadır: Öncelikle; anonim şirket dışındaki şirket türlerinin uygulaması sanıldığı kadar az değildir. Ben de dersler vesilesi ile ve Ticaret Bakanlığı verilerinden, örneğin faal kollektif şirket sayısının on binin üzerinde olduğunu, her sene bu sayının düşmek yerine arttığını öğrendiğimde ve daha sonra uygulamada bu şirketlerin pek büyük bir kısmının yüksek montanlı sanayi şirketleri olduğunu gördüğümde kollektif şirket bahsine bir hafta da olsa ayırdığım için mutlu olmuşumdur. Ama dürüst olmak gerekirse, anonim şirket dışındaki türlere bu kadar zaman ayırmamın nedeni aslında yine, her şirketler hukukçusunun az çok mustarip olduğu “anonim şirket fetişizmi”ne hizmet etmektir. Şöyle ki; diğer şirket türlerinin uygulamada ağırlığı ne olursa olsun, yıllar içindeki tecrübe göstermiştir ki, öğrenciye önce şirket türünden bağımsız temel kavram ve sorunların verilmesi henüz ilk haftada şirket mefhumunun o meşum soyutluğundan bir nebze de olsa kurtarılmasına olanak sağlamaktadır. Daha sonra adı şirket bahsi, anılan şirket tüzel kişiliği haiz olmadığından, ortaklara, ortaklar arası ilişkilere eğilebilmeye olanak sağlamaktadır. Sonrasında kollektif şirket bahsi ile tüzel kişiliği haiz ticaret şirketlerine geçilmesi, şirketlerdeki sorumluluk yapısının fikirden sermayeye geçmekle yavaş yavaş değişmesi ve anonim şirkete yaklaşması, paylı komandit ile birlikte anılan sermayenin bir de paylara bölünmesi, nihayetinde organ yapısı itibarıyla benzerliğinden ötürü kooperatife değinilmesi gün sonunda nihai hedef olan anonim şirket bahsine geçildiğinde öğrencinin bu şirket türünü çok daha iyi kavramasına vesile olmaktadır. Anonim şirket bir defa iyi kavrandıktan sonra da limited şirket bahsi ondan ayrılan yönleri ile ele alınabilmekte, uygulaması anonim şirket etrafında şekillenen şirketler topluluğu konusu da son konu olarak ele alınabilmektedir.

Yine de, yukarıda da değinildiği üzere, anonim şirketin temelinin daha iyi oturması için diğer şirket türlerine mutat olandan fazla süre ayrılması, anonim şirket bahsi altında bazı konuların hiç, bazılarının ise layığıyla ele alınamaması sorununu beraberinde getirmektedir. Bu yönüyle anonim şirket bahsinde zaman kısıtına kurban giden konuların başında denetim, genel kurul, tasfiye, pay ve pay sahipliğinden kaynaklı haklar gelmektedir. Her biri ayrı bir monografi konusu olabilecek mezkûr konular bu çalışmada da, anılan sebeplerden ötürü, diğer çalışmalara kıyasen daha kısıtlı bir biçimde ele alınmaktadır.

Huzurdaki çalışmada kendi aklımda mevcut sorulara yine kendimce verdiğim bolca cevap mevcuttur. Okuyuculardan istirhamım bu cevapların doğru veya yanlış olarak kabul edilmemesi, değerlendirme sırasında başkaca kaynaklardan da istifade edilmesidir. Zira bu çalışma da, esasen diğer şirketler hukuku çalışmalarında da olduğu gibi, yazarın kendince yarattığı küçük bir şirketler hukuku evreninin yansımasıdır.

İleride bu çalışmayı daha da geliştirmek nasip olacak olursa, her baskıda görülen eksikliklerin giderilmeye çalışılacağı sözünü şimdiden vermek suretiyle huzurdaki çalışmanın öncelikle öğrencilerimize, sonrasında da uygulamaya atılan ilk adımlarda uygulamacılara yararlı olması temennilerimi önsöz vesilesi ile arz etmek isterim. Yine önsöz vesilesiyle beni bu çalışmada da cesaretlendiren saygıdeğer Hocam Prof. Dr. Arslan Kaya'ya ve çalışmanın baskıya hazırlanmasında emeği geçen Sayın Araş. Gör. Zehra Büşra Kayaözü'ne teşekkürlerimi sunarım.

Koray Demir/Beykoz, Ocak 2023

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İKİNCİ BASIYA ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMA CETVELİ.....	XXIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TEMEL KAVRAM VE İLKELER

I. ŞİRKET.....	3
1. Kavram.....	3
1.1. Unsurlar	5
1.1.1. Ortak amaç	5
1.1.2. Münferit katkı.....	7
1.1.3. Sonucun tüm sözleşenlere ait olması.....	8
1.2. Diğer sözleşmelerden farkları	10
2. Şirket Kavramı Etrafında Şekillenen Meseleler	12
2.1. Tek kişilik şirket meselesi.....	12
2.2. Şirket sözleşmesinin geçersizliği meselesi	15
2.3. Hususi şirket meselesi.....	15
II. SORUMLULUK KAVRAMI.....	16
III. SERMAYE KAVRAMI	17
1. Genel Olarak	17
2. Sermaye Kavramının Benzer Kavramlarla İlişkisi.....	19
2.1. Öz sermaye/Yabancı sermaye (Eigenkapital/Fremdkapital).....	19
2.2. Brüt malvarlığı/Net malvarlığı.....	19

2.3. Sabit sermaye/Değişir sermaye (Festes Kapital/Variabes Kapital)	20
IV. TÜZEL KİŞİLİK KAVRAMI.....	21
V. ORGAN KAVRAMI.....	25
VI. SINIRLI SAYI VE TİPE BAĞLILIK İLKESİ	27

İKİNCİ BÖLÜM ŞİRKET TÜRLERİ

BİRİNCİ KISIM ADİ ŞİRKET

1. Genel Olarak	29
2. Uygulamadaki Önemi	30
3. Kuruluşu.....	31
4. Katılım Payı	33
4.1. Genel olarak.....	33
4.2. Katılım payının taahhüdü, cinsi ve miktarı	35
4.3. Taahhüdün yerine getirilmesi meselesi ve actio pro socio.....	38
4.4. Taahhüdün artırılması ya da azaltılması	39
5. Kâr ve Zarar	40
5.1. Kavram	40
5.2. Kâr ve zararın paylaşılması usulü	42
6. Yönetim ve Temsil.....	45
6.1. Kavram	45
7. Hak ve Borçlar	47
8. Ortaklık Yapısındaki Değişiklikler	48
9. Sona Erme ve Tasfiye	51

İKİNCİ KISIM KOLLEKTİF ŞİRKET

1. Genel Olarak	54
1.1. Ticari işletme işletme zorunluluğu meselesi	55
2. Uygulamadaki Önemi	57
3. Kuruluşu.....	58

4. Katılım Payı	60
5. Kâr ve Zarar	61
5.1. Genel olarak.....	61
5.2. Kâr ve zararın dağıtılması, kârın çekilmesi usulü.....	62
5.3. Çekilmeyen kâr paylarının sermayeye inkılabı meselesi	63
6. Yönetim ve Temsil.....	64
7. Hak ve Borçlar	65
8. Ortaklık Yapısındaki Değişiklikler	66
8.1. Çıkma	66
8.2. Çıkarılma	67
8.2.1. Çıkarılma sebepleri.....	67
8.2.1.1. Ortağın iflası	67
8.2.1.2. Bir ortağın feshi ihbar etmesi	67
8.2.1.3. Şahsi alacaklının feshi ihbar etmesi	67
8.2.1.4. Şahsi alacaklının şirket süresinin uzatılmasına itiraz etmesi.....	68
8.2.1.5. Haklı sebepler	68
8.2.1.5.1. Genel olarak.....	68
8.2.1.5.2. Haklı sebep kavramı	69
8.2.1.5.3. Haklı sebeplerin varlığı halinde çıkarma usulü.....	72
8.3. İki kişilik ortaklıkta çıkma ve çıkarılma	73
8.4. Ayrılma akçesinin hesabı.....	73
9. Sona Erme ve Tasfiye	75
9.1. Adi şirkete has sona erme sebepleri.....	75
9.2. Kollektif şirkete has sona erme sebepleri	75
9.2.1. Kollektif şirket ortağının ölümü	75
9.2.1.1. Hükümün içeriği	75
9.2.1.2. Hükümün eleştirisi	78
9.2.2. Şirketin iflası	78
9.2.3. Sermayenin kaybı	79
9.2.4. Birleşme	79
9.2.5. Şahsi alacaklının müdahalesi.....	80
9.3. Tasfiye	80
9.3.1. Süreç.....	80

9.3.2. Tasfiyeden dönme	81
-------------------------------	----

ÜÇÜNCÜ KISIM KOMANDİT ŞİRKET

1. Genel olarak	82
2. Uygulamadaki Önemi	83
3. Kuruluşu.....	84
4. Katılım Payı	86
5. Kâr ve Zarar	86
6. Yönetim ve Temsil.....	87
7. Hak ve Borçlar	88
8. Komanditer Ortağın Sorumluluğu.....	88
9. Ortaklık Yapısındaki Değişiklikler	89
10. Sona Erme ve Tasfiye	89

DÖRDÜNCÜ KISIM SERMAYESİ PAYLARA BÖLÜNÜŞ KOMANDİT ŞİRKET

1. Genel Olarak	91
2. Uygulamadaki Önemi	93
3. Kuruluşu.....	94
4. Katılım Payı	95
5. Kâr ve Zarar	95
6. Organları	95
6.1. Komanditeler (yönetim ve temsil)	96
6.2. Genel kurul	96
7. Hak ve Borçlar ile Sorumluluk	97
7.1. Komanditer ortaklar	97
7.2. Komandite ortaklar	98
8. Ortaklık Yapısındaki Değişiklikler	99
9. Sona Erme ve Tasfiye	99

BEŞİNCİ KISIM

KOOPERATİF

1. Genel olarak	100
2. Uygulamadaki Önemi	103
3. Kuruluşu.....	103
3.1. Genel olarak.....	103
3.2. Ana sözleşmenin ve kooperatifin esaslı unsurları.....	104
4. Katılım Payı	108
5. Kâr ve Zarar	109
6. Kooperatifin Organları	110
6.1. Genel kurul	110
6.2. Yönetim kurulu.....	112
6.3. Denetçi.....	113
7. Hak ve Borçlar ile Sorumluluk	113
8. Ortaklık Yapısındaki Değişiklikler	114
9. Sona Erme ve Tasfiye	116

ALTINCI KISIM

ANONİM ŞİRKET

1. Tarihçe	117
1.1. Dünyada.....	117
1.2. Türkiye’de	122
2. Genel Hatları ve Ekonomik İşlevi.....	125
3. Temel İlkeler	127
3.1. Eşit işlem ilkesi (Gleichbehandlungsprinzip)	127
3.1.1. Genel olarak	127
3.1.2. İlkenin içeriği	129
3.1.3. İlkenin muhatapları.....	130
3.1.4. İlkeye aykırılığın sonuçları.....	132
3.2. Emredici hükümler ilkesi (Satzungsstrenge)	133
3.2.1. Genel olarak	133
3.2.2. İlkenin içeriği	136
3.2.3. İlkeye aykırılığın sonuçları.....	138

3.3. Pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağı	140
3.3.1. Yasağın amacı	140
3.3.2. Yasağın kapsamı	141
3.3.2.1. Sermaye taahhüdünün ifası	142
3.3.2.2. Bilanço dengesinin korunması	142
3.3.2.3. Sözleşmenin emsalleriyle aynı veya benzer şartları havi olması ...	143
Ara Sonuç	144
3.3.3. Yasağın muhatapları	145
3.3.4. Yasağa aykırılığın sonuçları	146
3.3.4.1. İşleme etkisi	147
3.3.4.2. Pay sahibine etkileri	147
3.3.4.3. Şirkete ve şirket yönetimine etkisi	147
3.3.4.4. Alacaklılara etkisi	148
4. Kuruluş.....	149
4.1. Genel olarak.....	149
4.2. Kuruluşun unsurları	149
4.2.1. Kurucular.....	150
4.2.2. Esas sözleşme	151
4.2.2.1. Nitelik, işlev ve yorum.....	151
4.2.2.2. İçerik	153
4.2.2.2.1. Ticaret unvanı ve merkez.....	154
4.2.2.2.2. İşletme konusu	154
4.2.2.2.3. Sermaye ve payın itibari değeri, sermayenin taahhüdü ve ödenme şekli	155
4.2.2.2.4. Pay senetlerinin özellikleri.....	155
4.2.2.2.5. Vasıflı kuruluş halleri	155
4.2.2.2.6. Yönetim ve temsil.....	155
4.2.2.2.7. Genel kurulların işleyişi.....	155
4.2.2.2.8. Süre.....	156
4.2.2.2.9. İlanlar.....	156
4.2.2.2.10. Hesap dönemi	156
4.2.3. Sermayenin taahhüdü (Zeichnung).....	156
4.2.4. Sermaye borcunun ifası (Liberierung).....	158

4.2.5. Organların oluşturulması	160
4.2.6. Tescil	161
4.3. Tescile kadar yapılan işlemler: Ön anonim şirket meselesi	161
5. Organlar	163
5.1. Organlar arası ilişki.....	163
5.2. Yönetim kurulu	164
5.2.1. Seçim.....	165
5.2.1.1. Kooptasyon	166
5.2.1.2. Yönetim kurulunda temsil edilme hakkı	166
5.2.2. İşleyiş	170
5.2.3. Görevler.....	172
5.2.4. Yükümlülükler	177
5.2.5. Haklar	179
5.3. Genel kurul	180
5.3.1. Toplanma usulü	180
5.3.2. Görev ve yetkiler	184
5.3.2.1. Genel olarak.....	184
5.3.2.2. Finansal tabloların onaylanması.....	185
5.3.2.3. Önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı	186
6. Esas Sermaye	190
6.1. Tanım.....	191
6.2. İşlevleri	193
6.2.1. Eşik işlevi	193
6.2.2. Finansman işlevi.....	193
6.2.3. Ortak edindirme işlevi	194
6.2.4. Hakların belirlenmesi işlevi.....	194
6.3. Esas sermayenin oluşturulması ve korunması zorunluluğu	194
6.3.1. Zorunluluğun öngörülme gerekçesi.....	195
6.3.2. Esas sermayenin oluşturulması ve korunmasına yönelik hükümler	198
6.3.2.1. Pay taahhüdü ve ödeme yükümlülüğü	198
6.3.2.2. Geri ödeme yasağı.....	199
6.3.2.3. Kendi paylarını taahhüt yasağı.....	199
6.3.2.4. Kendi paylarını edinme yasağı.....	199

6.4. Esas sermaye deęişiklikleri.....	206
6.4.1. Genel olarak	206
6.4.2. Sermayenin artırılması	207
6.4.2.1. Genel olarak.....	207
6.4.2.2. Olaęan sermaye artırımı (Ordentliche Kapitalerhöhung).....	212
6.4.2.3. Kayıtlı sermaye artırımı (Genehmigte Kapitalerhöhung)	218
6.4.2.4. Şarta bağlı sermaye artırımı (Bedingte Kapitalerhöhung)	221
6.4.2.4.1. Genel olarak.....	221
6.4.2.4.2. Şarta bağlı sermaye artırımının unsurları.....	223
6.4.2.4.2.1. Yeni pay edinmek hakkı.....	223
6.4.2.4.2.1.1. Değiştirme hakkı	223
6.4.2.4.2.1.2. Alım hakkı	224
6.4.2.4.2.2. Yeni pay edinmek hakkının borçlanma araçları vesilesi ile öngörölmüş olması	225
6.4.2.4.2.2.1. Tahvil	225
6.4.2.4.2.2.2. Benzeri borçlanma araçları	226
6.4.2.4.2.3. Alacaklı ve çalışanlar	228
6.4.2.4.2.3.1. Alacaklılar	228
6.4.2.4.2.3.2. Çalışanlar	228
6.4.2.4.2.3. Süreç	229
6.4.2.4.2.3.1. Dayanak Hükümü: Hazırlanışı ve Kabulü.....	230
6.4.2.4.2.3.2. Hakların Bahşedilmesi	231
6.4.2.4.2.3.3. Hakların Kullanılması	232
6.4.2.4.2.4. Koruma Hükümleri	233
6.4.2.4.2.4.1. Pay sahiplerinin korunması	234
6.4.2.4.2.4.2. Hak sahiplerinin korunması.....	237
6.4.3. Esas sermayenin azaltılması	238
6.4.3.1. Kavram.....	238
6.4.3.2. Sermayenin azaltılması sebepleri	238
6.4.3.3. Sermayenin azaltılması türleri.....	239
6.4.3.4. Azaltım yöntemleri	240
6.4.3.5. Sermayenin azaltılmasının sınırları.....	241
6.4.3.6. Süreç	243

6.4.3.7. Son hususlar	246
7. PAY	249
7.1. Genel Olarak	249
7.2. Payın Türleri	255
7.3. Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam)	259
7.4. İmtiyazlı Paylar	266
8. PAY SAHİBİ	269
8.1. Pay Sahibinin Hakları	270
8.2. Pay Sahibinin Yükümlülüğü	271
9. MUHASEBE DÜZENİ VE DENETİM	275
9.1. Kaynak	276
9.2. Muhasebe Düzeni	276
9.2.1. İşlev	276
9.2.2. Yılsonu finansal tabloları	277
9.2.2.1. Bilanço	277
9.2.2.1.1. Kavram	277
9.2.2.1.2. Bilanço türleri	279
9.2.2.1.2.1. Açılış bilançosu	279
9.2.2.1.2.2. Yıllık bilanço	280
9.2.2.1.2.3. Ara bilanço	282
9.2.2.1.2.4. İlk bilanço	282
9.2.2.1.2.5. Kesin bilanço	282
9.2.2.2. Kâr-Zarar tablosu	282
9.2.2.3. Faaliyet raporu	283
9.3. Muhasebe Düzenine Hâkim Temel İlkeler	283
9.4. Alenileştirme	287
9.5. Denetim	288
10. HUKUKİ KORUMA	289
10.1. Kalkan	291
10.1.1. Yokluk ve butlan	292
10.1.2. İptal davası	295
10.2. Mızrak	298
10.2.1. Yöneticilerin sorumluluğu	298

11. SONA ERME VE TASFİYE	307
11.1. Genel Olarak	307
11.2. Sona Erme Sebepleri	309
11.3. Tasfiye	317

YEDİNCİ KISIM LİMİTED ŞİRKET

1. Genel Olarak	320
2. Kuruluş	322
3. Esas Sermaye	324
4. Organlar	325
4.1. Genel kurul	325
4.2. Müdürler	329
4.3. Denetçi?	331
5. Ortaklar	331
5.1. Ortak sıfatının kazanılması	331
5.2. Ortak sıfatının kaybı	333
5.3. Ortakların hak ve borçları	335
6. Sona Erme	337

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ŞİRKETLER TOPLULUĞU

I. GENEL OLARAK	339
II. ŞİRKETLER TOPLULUĞU KAVRAMI	345
1. Hâkimiyet Kavramı	346
2. Teşebbüs Kavramı	351
3. Bir Topluluktan Bahsedebilmek İçin En Az Kaç Kişi Gerekir?	352
Ara Sonuç	354
III. YÜKÜMLÜLÜKLER	355
1. Bildirim, Tescil ve İlan Yükümlülükleri	355
2. Raporlama Yükümlülükleri	357
2.1. Topluluk içi işlem raporu	357
2.2. Diğer raporlar	358

3. Bilgi Verme Yükümlülüğü.....	359
IV. SORUMLULUK HALLERİ	360
1. Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması	360
1.1. Kısmi hâkimiyet	360
1.2. Tam hâkimiyet	362
Ara Sonuç	364
1.3. Denkleştirme müessesesi	366
2. Güvenden Doğan Sorumluluk.....	368
2.1. İsviçre Hukuku'nda güvenden doğan sorumluluk	369
2.2. TK düzenlemesi	372
V. HAKLAR	373
1. Özel Denetçi.....	373
2. Satın Alma Hakkı.....	373
VI. SON HUSUS: Karşılıklı İştirak	374
KAYNAKÇA-FAYDALANILAN ESERLER	375
KAVRAM ENDEKSİ	383

KISALTMA CETVELİ

AB	Avrupa Birliđi
AktG	Aktiengesetz (D)
AlmPOK	Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu
AlmTK	Alman Ticaret Kanunu
Art.	Artikel
BK	Borçlar Kanunu
Bkz.	Bakınız
eTK	6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
H.	Heft
HGB	Handelsgesetzbuch (D)
İsvBK	İsviçre Borçlar Kanunu
KoopK	Kooperatifler Kanunu
m.	madde
MK	Medeni Kanun
OFK	Orell Füssli Kommentar
OR	Obligationenrecht
s.	Sayfa
SHK	Stämpflis Handkommentar
TK	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TSY	Ticaret Sicil Yönetmeliđi
vd.	ve devamı; ve diđerleri
ZGB	Zivilgesetzbuch (CH)
ZK	Zürcher Kommentar

GİRİŞ

Şirketler hukuku özü itibariyle yedi şirket türünün hukukudur. Bu türler sırasıyla adi şirket, kollektif şirket, komandit şirket, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, kooperatif, anonim şirket ve limited şirkettir. Bu yönüyle şirketler hukukunun temel kaynağı Türk Ticaret Kanunu'nun ("TK") ikinci kitabıdır. Bu kitap birleşme, bölünme ve tür değişikliğini ifade eden yeniden yapılandırma halleri ile şirketler topluluğunu da kapsayan genel hükümlerle başlamakta, sonrasında sırasıyla kollektif şirketi, komandit şirketi, anonim şirketi, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketi ele almakta ve limited şirket ile sona ermektedir. Görüldüğü üzere TK'nın ikinci kitabı yedi şirket türünden sadece beşine kaynaklık teşkil etmektedir. Diğer iki tür şirketin, yani adi şirket ile kooperatifin ise, kaynağı dışarıdadır. Bu manada adi şirket Türk Borçlar Kanunu'nun ("BK") 620 vd. maddelerinde düzenlenmişken, kooperatifin müstakil bir kanunu bulunmaktadır.

Şirketler hukukumuza dayanak teşkil eden pozitif hukuk düzenlemelerinin mehazi ekseriyeti itibariyle İsviçre Borçlar Kanunu'dur ("İsvBK"). Özellikle 2012 yılından sonra Alman Hukuku'ndan doğrudan iktibas edilen maddelerin sayısı artmış bulunmaktadır. Ancak gün sonunda Türk kanun koyucu önemli sayılabilecek yerlerde ve ölçüde mehaz hukuk kaynaklarından sapmış, Türk uygulaması da zaman zaman kendine has çözüm yolları bulmuştur. Aynı şekilde meri kanun, üzerinden yaklaşık yüz yıl geçmiş olmasına rağmen Cumhuriyet tarihimizin ilk ticaret kanununun, ki kendisine kaynaklık teşkil eden yabancı hukuk merkezlerinin sayıca bir hayli kabarık olduğu anlaşılmaktadır, izlerini de hala taşımaktadır. Bu yönüyle Türk şirketler hukuku kendine özgüdür ve mehaz hukuk kaynaklarından aktarım yapılacaksa, bu aktarımın Türk şirketler hukukunun kendine özgü sistematığı ve farklılıkları çerçevesinde süzgeçten geçirilmesi gerekir.

Şirketler hukuku özel hukukun bir parçasıdır. Ancak bu hukuk disiplini mensubu bulunduğu ana disiplinden önemli ölçüde ayrılmaktadır. Örneğin özel hukukun tamamına yakın bir kısmına sözleşme içeriklerinin serbestçe belirlenebilmesi anlamında bir sözleşme serbestisi hâkimdir. Lakin şirketler hukukunda bu ilke sınırlı uygulama alanı bulur. Şirketin kendisi de gün sonunda ve özü itibariyle bir sözleşme olmakla birlikte, kanun koyucu sözleşenlerin sorumluluğunun sınırlanmasına müsaade ettikçe ve sorumluluğun sınırlanmasına müsaade ettiği ölçüde sözleşme serbestisini de kısıtlamakta ve hatta yeri geldiğinde ortadan dahi kaldırmaktadır. Bu manada sözleşme serbestisinin en yoğun yaşanabildiği şirket türü adi şirkettir; çünkü adi şirket ortaklarının şirket alacaklılarına karşı sorumlulukları hiçbir biçimde

sınırlanmamıştır. Devamla; sözleşme serbestisinin neredeyse tamamen sınırlandığı şirket türü de anonim şirkettir. Çünkü anonim şirket ortaklarının şirket alacaklılarına karşı herhangi bir sorumlulukları bulunmamaktadır.

Şirketler hukukunda sözleşme serbestisinin sınırlandırılmış olmasının sonucu, yine özel hukukun kalan alanlarından farklı olarak, kişilerin kendi ihtiyaçları doğrultusunda, o ihtiyaçları tam olarak karşılayan şirket sözleşmeleri yaratamamaları, kanun koyucunun daha önceden onlar için hazırlamış olduğu sözleşme türlerinden kendi ihtiyaçlarını karşılamaya en yakın olanı tercih etme zorunluluğudur. Bu manada örneğin yapılan işten ziyade işin birlikte yapıldığı kişi önemliyse, kolektif veya limited şirketin tercih edilmesi gerekir. Yahut yapılacak iş konusunda uzmanlık sahibi iseniz ve fakat işin yapılması için gerekli sermayeye tek başınıza sahip değilseniz ve yine de işin yapılması aşamasında parayı verenin düdüğü çalmasına izin vermek istemiyorsanız, tercih edebileceğiniz şirket türü komandit şirketlerden biridir. Her halükarda ihtiyacınıza en yakın tür yerine, en “havalı” türü seçmenin sonucu şirketler hukuku tahtında geneli itibariyle hüsrana olacaktır.

Yukarıda da ifade olunduğu üzere, şirket özü itibariyle bir sözleşmedir, fakat diğer sözleşme türlerinden farklıdır. Bu farklılıklara ilk bölümde tafsilatıyla yer verilmektedir. Şirket kavramı etrafında şekillenen sorunlar ile şirket kavramı dolaşısıyla bilinmesi gereken diğer temel kavram ve ilkelere de aynı bölüm altında değinilmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde her bir şirket türü ayrı bir kısımda incelenmektedir. Çalışma içerisinde şahıs şirketleri adi ve kolektif şirketi, sermaye şirketleri de anonim şirketi merkez almak suretiyle anlatılmaktadır. O nedenle çalışma içerisinde oldukça fazla sayılabilecek çapraz göndermeler bulunmakta ve çalışmadan en yüksek verim, çalışmanın tamamı baştan sona okunduğunda alınabilmektedir. Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise şirketler topluluğu konusu ele alınmaktadır. Çalışma içerisinde yeri geldikçe ilgili terimlerin Almanca, İngilizce veya Latince karşılıklarına da yer verilmektedir. Bunun evvel emirde amacı ilgilisine anahtar kavram üzerinden yabancı kaynaklarda tarama yapabilmek imkânının sunulmasıdır. Bu son sözle birinci bölüme geçilebilir.